

afegida a la seua DOrt.: «que altres siguin *paperrers* --- jo no sóc home de *paperies*», Coromines, carta de 1-XI-1902) 'afectació del paperer', 'establiment de paperer'. *Paperaire*. *Paperaida*. *Paperailla*. *Paperaim*. *Paperaissa*. *Paperejar*; *papereig*. *Papereia*, -*peleta*, amb raó rebutjats com a castellanismes, tal com *fixxa* en aquest sentit és alhora afrancesat i acastellanat, per *cédula*; *paperaista*. *Paperot*. *Paperial*. *Paperial* 'redol: tros de paper, on es treu alg. c. a la sort'.

Papera [1782] l'expressió catalana per dir allò que el castellà (llengua sovint més pobra, i de civilització material més endarrerida) confon amb *bolsa* 'bossa': avui que les paperies es fan de plàstic, es diu i s'ha de dir *papera* igual, i dir-ne *bossa* és un de tants castellanismes irreflexius, de gent esclava de minúcies intranscendents: pensaments encogits, inferiors al català d'altre temps, prou conscient dels valors reals, per continuar anomenant *jil-ferro* això que es feia d'aliatges de coure o altres; o per no abandonar el nom de *cotxe* quan l'armaren de motor; ni el nom de *fill* quan deixa de ser un *fellans* o 'ésser que mama'; *papera* diu algun valencià < *papera* pres per diminutiu; *paperaida*; *paperaiera*; *empapera* 'envasar en paperies': «esquinça una pila d'infòlios per *empapera* prunes», Pin i Soler (*La Família dels Garrigues*, 24). *Empapera* [Belv.]; *empapera* més aviat que *empaperaire* [DBal.]; *empaperaida*; *empaperaim*; *desempapera*. *Traspapera*. Per a *espapera*, V. *pap*.

Papera pres modernament del mot grec, per anomenar l'arbust egipci i el material escriptori que en treien; *papiraci*, *papirifer*, *papirofagia*. + *Papirologia*, que ha calgut desenrotllar com a important especialitat de la filologia antiga.

Papera, V. *pap* *Pàpera*, V. *tàpera* *Paperaida*, *paperaina*, *paperaire*, *paperaill*, *paperaim*, *paperaissa*, V. *papera* *Paperaidut*, V. *pa* *Papereig*, *paperejar*, *papera*, V. *papera* *Paperaera*, V. *tàpera* i *papera* *Paperaeria*, *paperaet*, -*eta*, *paperial*, *paperaina*, *paperaiera*, *paperaerot*, -*erol*, V. *papera* *Paperaissa*, V. *papera* *Paperial*, deformació argòtica de *papera* (relacionada amb *papill*, -*àbil*) *Papilionaci*, *papilionid*, V. *papallona* *Papilla*, *papillar*, *papillat*, *papillifer*, *papilliforme*, *papillitis*, *papilloma*, *papillomatós*, V. *pap* *Papilló*, *papillot*, *papillota*, *papiola*, V. *papallona* *Papipolla*, V. *pap* *Papiraci*, *papirifer*, *papirofagia*, *papirologia*, *papirus*, V. *papera* *Papisme*, V. *papera* *Papissot*, *papisotejar*, V. *papissot* (PALPAR) *Papista*, V. *papera* *Papo*, *pàpol*, V. *papera* *Papola*, V. *papallona* *Pàpola*, V. *papàver* *Papòlica*, V. *papera* *Papudrilla*, alteració local ross. de *paporilla* = *papaorella* (a causa del parònim fr. *pourrir* = cat. *podrir*) *Papota*, de *papera* (PAP) com a mal que consumeix o es menja la bèstia *Papovolai*, V. *papallona* *Pap-roig*, V. *papera* *Papu* o *papo*, *pàpula*, V. *papera* *Pàpula*, *papulació*, *papular*, V. *papera* *Papull*, *papulls*, V. *parpella* *Papúrria*, encruament de *papera* amb *púrria* *Papurot*, V. *papera* (PAP) *Papussar*, *paput*, V. *papera* *Paquet*, *paquet*, *paquetada*, *paquetaire*, *paqueter*, *paqueteria*,⁶⁰

paquetilla, V. *paca* *Paquiderm*, *paquidèrma*, *paquidèrmic*, *paquicàrpic*, *paquimeningitis*, V. *pingüe*

PAR, del II. PAR, PARIS, adj., 'igual', 'semblant'; subst., 'parell, conjunt de dues persones o coses'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En Llull, tant en el sentit de 'igual, parió' com en el de 'parell, múltiple de dos': «Natural cosa és que hom deça amar hom més que bèstia ne pedra; e un colom ama més son *par* colom, que no fa cavall ne altre aucell» (*Merav.*, Ag. II, 138.7f.; VIII, § 43); «arismètica és, fill, montiplicar sumes en suma, e --- que hom muntiplic un nombre *par* ab altre; e un senar ab altre, per so que sia *par*: car lo nombre qui és *par* se pot mils muntiplicar que'l senar» (*Do. Pu.*, § 74.4, Gili, p. 189). «Via! En tota mala ventura anats detràs aquelles que us pertanyen; bé fets atret d'on venits: cabra ronyosa sa *par* va cercant; ulls hi ha qui s'alten de làgremes o de leganya; e vós, en tot mal guany, ja-m cuidats haver levada del fanc!», BMetge (*Somni* III, NCL., 117.10).

Aplicat sovint a l'home, parlant dels seus iguals: «no han caritat ne amor a son proisme, e a son *par* cristià», *Epistola tramesa del cel* (a. 1486, DAG.); i això féu que se li pogué donar el sentit d'«ésser humà» (en tant que oposat a un dimoni o a un animal); el vigor i audàcia del gran Pere fan que els seus enemics exclaimin: «certes, aquest no és *par* hom, ans és diable d'infern!» (en llenguatge de matís conservador, religiós, i per això *par* amb -s del cas subjecte o predicat), Descot (§ 104, NCL. III, 166.29). Com a qualificatiu dels dotze companys d'alta noblesa, equiparats entre ells en la cort carolíngia i francesa, els nostres medievals usen adés la forma catalana, adés la francesa *për* (> angl. *peer*) —avui a tort grafuada *pair*—; d'una i altra manera en Muntaner, a la francesa en el ms. preferit per Casacuberta (*par* en el de Bof.): «lo rey Charles féu a parlament ab lo rey de França, son nebot, e ab tots los dotze *pers* de França --- e requis lo rey de França, e ls dotze *pers*, d'ajuda e de consell» (fets de 1288, § 79, Casac. II, 38.30).

A *par* de 'al mateix nivell que, a l'altura de', sovint des d'antic amb reduplicació: «tota nau o leny en què lo crostam serà pus alt que'l paramijal, o que sia *par a par* del paramijal», *Consolat* (§ 21, Pard., p. 74); d'on potser la loc. cpta. a *paracel* (< a *par al cel*) que recull el DAG.: «dels objectes que destaquen sobre el cel: els arbres del cim es *veuen a paracel*; en la caça, el tir a *paracel* és més fàcil» (= a l'*airecel* cat. oriental). Fins avui, en la forma a la *par*, en el llenguatge financer ('a nivell del valor normal o nominal'), pron. amb -r; però a Mall. amb la -r muda, i allà en sentit general en la dita proverbial: «bufar y xuclar / no va a la *par* = soplar y sorber no pueden juntos ser» (DFgra., 600b).

DERIV.: *Dispar*; *disparitat*. *Parell*, del llatí vulgar *PARĪCŪLUS, -ULUM, diminutiu de PAR, conservat en totes les llengües romàniques; en la nostra, sobretot com a substantiu; Déu manà a Noè que en l'arca, «de cada linatge de les bèsties e de les aus mesés un